

Adli Para Cezasının Bireyselleştirilmesinde Bir Gün Karşılığı Para Miktarından Kaynaklanan Sorunlar^(*)

Problems Arising From the Daily Monetary Amount in the Individualization of the Punishment of Judicial Fine

Prof. Dr. Ali Rıza ÇINAR^(*)

Öz:

Para cezası, suç karşılığı olarak yasadaki öngörülen sınırlar arasında belirlenerek, hükümlüden alınan bir miktar paranın, yasanın belirlediği yere (devlet hazinesine) ödenmesidir.

Para cezası en eski cezalardandır. Bölünebilmesi nedeniyle para cezaları, bireyselleştirmeye çok yatkın bir ceza türünü oluşturmaktadır. Adli hata durumunda onarımı olanaklıdır. Para cezasının olumsuz nitelikleri de bulunmaktadır. Para cezası, ekonomik durumları birbirinden farklı insanlarda çok değişik etkiler yapar. Böylece de cezalarda yasallık ve eşitlik ilkesine aykırı sonuçlar doğurur. Çağdaş ceza hukukunda, bu sakıncaları giderici sistem ve yöntemler saptanarak uygulanmaktadır.

Para cezalarının belirlenmesinde 765 sayılı Türk Ceza Yasası klasik sistemi benimsemişti. Bu sistemde yargıca alt ve üst sınırlar arasında bir ceza belirleme konusunda takdir yetkisi verilmişti. Klasik para cezası sistemine yönelik olarak bu sistemin eşitlik ilkesine uygun olmadığı zengin ve yoksul hükümlüler üzerinde aynı etkiyi göstermediği ileri sürülmüştür. Ayrıca bu sisteme yönelik önemli bir eleştiri ise yüksek enflasyon nedeniyle Türk parasının değerindeki düşmeden dolayı zaman içerisinde para cezasının caydırıcılığını yitirmesiydi.

Bu sakıncaları gidermek amacıyla Türk hukukunda yeni 5237 sayılı Türk Ceza Yasası'yla gün para cezası sistemine geçilmiştir. Türk Ceza Yasası'nda adli para cezasını düzenleyen hükümle ilgili gerekçede, "Gün para cezası sisteminin temel amacı, para cezasının kişinin ödeme gücüne göre belirlenmesi yoluyla, suç işleyen zengin ile fakir arasındaki eşitsizliği gidermektir" denilmektedir. Bundan dolayı da ödeme gücü olan kişi üzerinde etkisi olmayan, ödeme gücü olmayanın ise sonuçta yine infaz kurumuna gönderilmesini sonuçlayan "klasik para cezası" sisteminden vazgeçilerek, "gün para cezası" sistemine geçildiği belirtilmektedir.

Türk Ceza Yasası'nın "Adli Para Cezası" ile ilgili hükümün gerekçesinde açıklananlara katılıyoruz (m.52). "Gün para cezası" sisteminin benimsenmesi de yerindedir.

Ancak "bir günün parasal miktarı" için öngörülen alt ve üst sınırlara göre, gerekçede açıklananların gerçekleştirilme olanağı bulunmamaktadır. Çünkü Yasamızda, bir gün karşılığı birim para cezasının üst sınırının parasal miktarının alt sınırın beş katı olarak düzenlendiğini görmekteyiz. Halbuki alt ve üst sınırlar arasında oran (makas) arttıkça, para cezasının bireyselleştirilmesi, bölünebilmesi daha olanaklı duruma gelecektir. Ayrıca enflasyon nedeniyle para değerindeki düşmeden dolayı kaynaklanacak sakıncalar da önlenmiş olacaktır. Böylece cezanın genel ve özel önleme etkisi de gerçekleştirilecektir.

Gerekçede açıklananların gerçekleştirilmesi ve çalışmamızın konuyla ilgili bölümlerinde ayrıntılı olarak açıkladığımız sorunların yaşanmaması için "bir günün parasal miktarının" yasadaki alt sınırı mümkün olduğunca az, üst sınırı ise yüksek öngörülmelidir.

Anahtar Kelimeler:

Para Cezası, Klasik Para Cezası Sistemi, Gün Para Cezası Sistemi, Belirlenen Tam Gün Sayısı, Bir Gün Karşılığı Olarak Takdir Edilen Para Miktarı.

^(*) Hakemli makale | Peer Reviewed Article

^(*) Kamu Hukuku Bölüm Başkanı | MEF Üniversitesi Hukuk Fakültesi | Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı
cinarr@mef.edu.tr

Makalenin yayınevine geliş tarihi: 26.04.2016

Makalenin kabul tarihi: 20.05.2016

Abstract:

A judicial fine is the payment by the convict of a sum of money determined according to the minimum and maximum limits defined in the law, to a place determined by the law (state treasury). The criminal fine is one of the oldest forms of punishment. Because of its divisibility, judicial fines are a form of punishment very prone to individualization. Reparation is possible in cases of judicial error. There are also some negative aspects of judicial fines. Judicial fines have very different effects on people with different economic standings. Thus, results breaching the principles of equality and legality arise. In modern criminal law, methods and systems to prevent such disadvantages are implemented.

The Criminal Code numbered 765 had adopted a classical system in determining judicial fines. This system gave the judge the authority to set a fine within upper and lower limits. It is argued that the classical judicial fine system is not consistent with the principle of equality and does not have the same effect on the rich and poor convicts. Moreover, an important criticism regarding this system was that it had lost its deterrence with the loss of monetary value caused by high inflation.

To eliminate these problems, the so-called “day judicial fine” system is adopted in Turkish Law with the new Criminal Code numbered 5237. The official reasoning of the provision on judicial fines states that “The main purpose of the day judicial fine system is to prevent inequalities between the poor and the rich by determining the fine according to the convict’s solvency.” For this reason, it is stated that the classic system, which had no effect on the person with an ability to pay the fine but resulting in the imprisonment of the person who did not, was abandoned and the day judicial fine system was implemented.

We agree with the reasoning of the article regarding “Judicial Fine” in the Turkish Criminal Code (Art. 52) The adoption of the day judicial fine system is appropriate.

However, it is not possible to realize the purpose defined in the reasoning within the limits of the system provided in the law. Our Criminal Code determines the maximum value of a day as five times the minimum value. However, as the ratio between the upper and lower limits increase, the possibility of individualizing and dividing the fine becomes higher. Furthermore, the problems caused by the loss of value because of inflation will also be averted. Thus, the general and special deterrence purposes of criminal punishment will be realized.

To achieve the goals stated in the reasoning and avoid the problems we have explained in detail in the related sections of our work, the lower limit of the daily value of a judicial fine must be as low, and the upper limit as high, as possible.

Keywords:

Judicial Fine, Classic Judicial Fine System, Day Judicial Fine System, The Number of Days Determined, The Monetary Value of a Day.

I. Para Cezası Kavramı ve Hukuki Niteliği

Ceza, suç oluşturan eylemin karşılığı olup yasayla konulan, suçlunun çeşitli haklarını ve yararlarını etkileyen, yargı kararıyla ve sorumluluk derecesiyle orantılı olarak uygulanan bir yaptırımdır. Cezalar, işlenen suçun niteliğine ve ağırlığına göre, suçlunun yaşam hakkına, özgürlüğüne, malvarlığına ve şerefine yönelik olabilir. Para cezası, suçlunun malvarlığına yönelik bir yaptırımdır.

Para cezası, suç karşılığı olarak, yasada öngörülen sınırlar arasında belirlenerek hükümlüden alınan bir miktar paranın, yasanın belirlediği yere (devlet hazinesine) ödenmesidir.

Para cezaları kişisellik kuralı gereği, hükümlünün ölümü durumunda mirasçılardan istenemez (Eski 765 sayılı TCY m. 96 / Yeni 5237 sayılı TCY m. 64/2). Ayrıca hükümlünün herhangi bir nedenle devletten alacağı, para cezasıyla ödemeye (takasa) konu yapılamaz¹.

Para cezası en eski cezalardandır². Çeşitli nitelikleri bulunmaktadır. Bölünebilmesi nedeniyle para ceza-

ları, bireyselleştirmeye çok yatkın bir ceza türünü oluşturmaktadır. Adli hata durumunda onarımı olanaklıdır.

Bu özelliklerine karşın para cezasının olumsuz nitelikleri de bulunmaktadır. Para cezası, ekonomik durumları birbirinden farklı insanlarda çok değişik etkiler yapar. Bu nedenle cezalarda yasallık ve eşitlik ilkesine aykırı sonuçlar doğurur. Suçla ilgisi olmayan kişiler üzerinde de etki yapar. Para değerindeki düşüşler cezanın etkisini azaltır. Suçlunun iyileşmesine (islahına) yaramaz. Ayrıca devleti suçluluktan yarar sağlama eğilimine götürür³.

Özellikle para cezasının, failin ekonomik durumunun göz önüne alınarak belirlenmesi suretiyle, ekonomik yönden güçsüz olan ile olmayana benzer etki yapmasının sağlanması olanaklıdır⁴.

Çağdaş ceza hukukunda, bu sakıncaları giderici sistemler ve yöntemler saptanarak uygulanmaktadır.

¹ ARTUK, Mehmet Emin / GÖKCEN, Ahmet / YENİDÜNYA, A. Caner: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 9. Baskı, Ankara 2015, s. 860.

² DONAY, Süheyl: *Para Cezaları*, İstanbul 1972, s. 16; DÖNMEZER, Sulhi: *Ceza Hukuku Dersleri*, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2003, s. 305.

tanbul 2003, s. 305.

³ DÖNMEZER: s. 306.

⁴ YÜCE, Turhan Tufan: “Para Cezalarında Yeni Düşünce ve Sistemler ve Türk Para Cezaları Sistemi”, AD 48, 7 (Temmuz 1957), 665 vd.

II. Para Cezasına İlişkin Sistemler

Para cezalarının saptanmasında “klasik” ve “gün para cezası” olmak üzere iki sistemden söz edilebilir. Klasik para cezası sisteminde, üç ayrı yöntemle para cezası miktarı belirlenmektedir. Gün para cezası sisteminde ise failin günlük kazancının belli bir bölümü para cezası miktarı olarak saptanmaktadır.

A. Klasik Para Cezası Sistemi

Türk hukukunca 765 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) döneminde para cezasının belirlenmesi konusunda, klasik sistem benimsenerek kabul edilip uygulanmıştır. Bu benimsenen klasik sisteme göre, yargıç, yasaca belirlenen sınırlar içerisinde belirli bir miktarı “para cezası” olarak saptayabilir⁵. Sistemin üç değişik uygulama biçimi bulunmaktadır⁶.

Yasanın, para cezasını suç karşılığında sabit bir miktar olarak düzenlediği biçim, birinci yöntemdir. Bu durumda para cezası belirlenirken, suçun işlenme biçimi, suçluluk ve failin ekonomik durumu göz önünde tutulmaz. Örneğin 765 sayılı TCK’nın 191/3. maddesindeki düzenleme “sair tehdit için alınacak ağır ceza nakdi otuz liradır” biçimindeydi.

İkinci yöntem, yasada para cezasının alt ve üst sınırlarının gösterilerek, yargıca bu sınırlar arasında para cezasını takdir etme yetkisinin tanınmasıdır. Örneğin, 765 sayılı TCK’nın 456/4. maddesindeki düzenleme “... 200 liradan 2500 liraya kadar ağır para cezası hükümlenir” biçimindeydi.

Ancak, bu sisteme göre, İtalyan Ceza Yasasında, para cezasının üst sınırının uygulanması durumunda dahi, suçlunun ekonomik durumuna göre etkisiz kalacağına ulaşıldığı durumlarda, yargıcın para cezasının yukarı sınırından daha da yukarı para cezasına hükmetmesi kabul edilmekteydi (Örneğin 1930 İtalyan CY m. 24/3)⁷.

Üçüncü yöntem ise, suçtan kaynaklanan zararın ya da suçtan elde edilen yararın ya da katlarının para cezasının belirlenmesinde esas alınmasıdır. Burada üst sınır olmadığı için yargıcın takdir yetkisi de bulunmamaktadır. Bu nedenle bu para cezasına “nispi” para cezası denilmektedir (765 sayılı TCK m. 19). Örneğin 765 sayılı TCK’nın 403/1. maddesinde bu nitelikte para cezası vardı.

Sabit ve nispi para cezaları yargıca suçlunun ekonomik durumuna göre, orantılı bir biçimde takdir yetkisi bırakmadığı için, bireyselleştirmeye uygun değillerdir⁸.

Türk Ceza Hukuku’nda 765 sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde para cezasının belirlenmesi konusunda

uygulanmakta olan klasik sisteme göre, yargıç yasanın belirlediği alt ve üst sınırlar içinde kalmak koşuluyla belli miktar para cezasına hükmedebilmekteydi. Klasik sistemin uygulandığı dönemde, ülkemizde yüksek enflasyondan dolayı paranın değerindeki azalma nedeniyle para cezaları etkisiz duruma geldiği için özel önleme görevini de yerine getiremiyordu⁹.

B. Gün Para Cezası Sistemi

Para cezalarının belirlenmesinde uygulanan bir başka yöntem ise, “gün para cezası” sistemidir. Para cezasını, suçlunun ekonomik durumuna göre belirleyerek, zengin ve yoksul kişi arasındaki eşitsizliği gidermek amacıyla “gün para cezası” sistemi kabul edilmiştir. Bu sistemde, ilk olarak suçlunun kusuru ve cezanın amaçları gözetilerek bir gündelik sayı (birim) saptanır¹⁰. Suçlunun kaç gün para cezası ödeyeceğinin saptanmasından sonra ekonomik durumu göz önüne alınarak, bir günlük ortalama gelirinden onu yoksulluğa düşürmeyecek bir miktarı “günlük” olarak belirlenir. Günlüğün tespitinden sonra, bu sayı, daha önce belirlenmiş olan birim sayısı ile çarpılarak para cezasının miktarı bulunur¹¹. Gün para cezası sistemini, para değerlerindeki ani düşüş nedeniyle 1921’de ilk olarak Finlandiya benimsemiştir. Daha sonra 1931’de İsveç ve 1939’da ise Danimarka gün para cezası sistemine geçmiştir.

Avrupa’da ise Federal Almanya ve Avusturya gün para cezası sistemini 1975’te kabul ederek uygulamaya başlamıştır. Daha sonra, Fransa ve Portekiz 1983’te, İspanya 1995’te, Polonya ise 1998’de gün para cezası sistemini benimsemiştir¹².

Alman Ceza Yasasının 40’ıncı maddesinde, “Tagessätzen”-“gün para cezası” sistemi düzenlenmektedir. Gün para cezası sistemi İskandinav para cezası sisteminden alınmıştır¹³.

Buna göre, para cezasının saptanması iki ayrı aşamada gerçekleştirilmektedir. Birinci aşamada, Alman Ceza Yasasının 46’ncı maddesinin birinci fıkrasına göre, diğer cezaların belirlenmesinde uygulanan genel kurallara göre gün para cezasının günlük birim sayısı belirlenir¹⁴. Bu da, Alman Ceza Yasasının 40’ıncı maddesinin birinci fıkrasında öngörüldüğü gibi en az beş; yasada başka düzenleme öngörülmemişse en çok üç yüz altmış “volletagesätze”-“tam gün para cezası birimi” biçiminde saptanır. İkinci aşamada ise gün para

⁹ ARTUK / GÖKCEN / YENİDÜNYA: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 870.

¹⁰ EREM, Faruk / DANIŞMAN, Ahmet / ARTUK, Mehmet Emin: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı, Ankara 1997, s. 740.

¹¹ ARTUK / GÖKCEN / YENİDÜNYA: *Genel Hükümler*, s. 866; EREM / DANIŞMAN / ARTUK: s. 740, 741; CENTEL / ZAFER / ÇAKMUT: *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 547.

¹² DÖNMEZER: s. 306; ARTUK / GÖKCEN / YENİDÜNYA: *Genel Hükümler*, s. 867, 868.

¹³ KINDHAUSER, Urs: *Strafgesetzbuch und Praxiskommentar*, Baden-Baden 2001, s. 286, Rn 2 (in Kraftgetreten am 1.1.1975); JESCHKE, Hans - Heinrich: *Almanya Federal Cumhuriyeti Ceza Hukukuna Giriş* (Türk Ceza Hukukuna İlişkin Açıklamalar: Kayhan İçel / Köksal Bayraktar) (çev. Feridun Yenisey), İstanbul 1989, s. 53, 54.

¹⁴ LACKNER, Karl / KUHL, Kristian: *Strafgesetzbuch*, 24. Auflage, München 2001, Rn 5, s. 227, § 40; KINDHAUSER: s. 286, 287, Rn 3, Rn 5.

⁵ ŞENSOY, Naci: “*Amme Para Cezaları*”, İÜHFİM, C. VIII, İstanbul 1942, s. 488, 489; ARTUK / GÖKCEN / YENİDÜNYA: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 864, 865.

⁶ CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide / ÇAKMUT, Özlem: *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 8. Baskı, İstanbul 2014, s. 546.

⁷ ÖNDER, Ayhan, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, İstanbul 1994, s. 517; ARTUK / GÖKCEN / YENİDÜNYA: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 865.

⁸ DONAY: s. 117, 118.

cezasının bir biriminin yüksekliği (miktarı) saptanır. Alman Ceza Yasasının 40'inci maddesinin ikinci fıkrasında bir günlük birim para cezası da en az bir Euro; en fazla **otuz bin**¹⁵ Euro olarak belirtilmiştir. Yargıç, suçlunun ekonomik ve kişisel durumunu göz önünde bulundurarak gün para cezasının bir biriminin miktarını yasada öngörülen sınırlar içerisinde belirler¹⁶. Bu belirleme yapılırken, kural olarak, suçlunun kazandığı ya da kazanması gereken bir günlük ortalama net geliri ölçü olarak alınır (Alm. CY m. 40/2).

Belli bir zaman diliminde kazanılan gelirin toplamı, iş günleri dışındaki günler de dahil olmak üzere, gelirin kazanıldığı zaman dilimi içindeki tüm günlerin toplamına bölünerek, suçlunun gelirinin bir günlük ortalaması bulunur. Böylece, o andaki gelirin bir günlük ortalaması geçmişteki gelire göre saptanmış olmaktadır. Eğer kişinin gelecekteki geliri önceden belirlenebiliyorsa gelecekteki geliri de ortalama bir günlük net gelirin saptanmasında hesaba katılır¹⁷. Bir kimse para cezası ödememek için kasıtlı olarak ücreti az olan bir işte çalışmayı kabul etmiş olabilir. Bu durumda kişinin yetenekleri ve çalışabileceği işlere göre, gün para cezasının bir biriminin miktarı saptanır¹⁸.

Alman ceza hukukuna göre, suçlu, gün para cezasının bir biriminin miktarının belirlenmesi için, geliri konusunda bilgi vermekle yükümlü değildir¹⁹.

Ancak uygulamada, mahkemeler, genelde, suçlunun verdiği bilgilere göre gün para cezasının bir biriminin miktarını belirlemektedirler.

Alman Ceza Yasasının 40'inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki "takdirenen tahmini" kavramının da önemi büyüktür. Bilgiler çoğunlukla yeterli olmadığı için Yasanın bu üçüncü fıkrası uyarınca gün para cezasının bir biriminin miktarını belirlemek için, suçlunun gelirleri ve malvarlığı tahminen takdir edilmektedir²⁰.

Gün para cezasının bir biriminin miktarının belirlenmesinde kararın verildiği zamandaki koşullar esas alınır²¹.

Almanya'daki uygulamaya göre, mahkemenin kararında, gün birim sayısı ile gün para cezasının bir biriminin miktarını belirtmesi zorunludur²². Ancak, bunların çarpımı sonucu bulunacak toplam gün para cezasının miktarının belirlenmesi mahkemenin tak-

dirine bağlı bir durumdur. Öğretide, kararda, toplam miktarın belirtilmesinin açıklık açısından uygun olacağı belirtilmektedir²³.

Türk hukukunda yeni 5237 sayılı Türk Ceza Kanunuyla, gün para cezası sistemine geçilmiş; eski 765 sayılı Türk Ceza Kanunuyla şimdiye kadar geçerli olan klasik para cezası sistemi terk edilmiştir²⁴. Yasakoyucu, idari para cezasından farklılığına işaret etmek için, bu para cezasını *adli para cezası* olarak adlandırmıştır (TCK m. 52). Yeni Türk Ceza Yasası ile kural olarak gün para cezası sistemi benimsenmiş olmasına karşın, bazı suç tiplerinde gün para cezası sistemiyle klasik para cezası sisteminin nispi para cezası sistemine de birlikte yer verilmiştir (TCK m. 158/1)²⁵. Aynı biçimde bir düzenleme Türk Ceza Kanunundan sonra kabul edilen 5411 sayılı Bankacılık Kanununda da bulunmaktadır (m. 160/2-3). Öğretide, yeni Türk Ceza Kanununda kazanç zoralımı (müsaderesi) ayrıntılı bir şekilde düzenlendiği halde, ayrıca bazı suç tanımlarında nispi para cezası sistemine de yer verilmesi eleştirilmiştir²⁶.

III. Para Cezalarının Türleri

Para cezaları çeşitli biçimlerde ayrıma tabi tutulabilir. Türk hukukunda 765 sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde suçun ağırlığına göre para cezaları, ağır para cezası ve hafif para cezası olmak üzere ikiye ayrılmaktaydı.

Ağır para cezası cürümlere özgü bir cezaydı. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 19'uncu maddesinde ağır para cezasının alt ve üst sınırları gösterilmişti. Nispi para cezasının üst sınırı yoktu.

Hafif para cezası ise kabahatlere özgü bir cezaydı. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 24'üncü maddesinde, hafif para cezasının alt ve üst sınırları açıkça belirtilmişti.

Ancak, Yasada yazılı bulunan bu para cezalarının alt ve üst sınırları 3506 sayılı Yasa ile 4421 sayılı Yasanın ilgili hükümleri gözetilerek her yıl yeniden hesaplanarak belirlenmekteydi.

Ayrıca hukuki bakımdan yapılan başka bir ayrıma göre, öğretide, genel olarak para cezaları dört grupta incelenmektedir²⁷. Bunlar, **kamu para cezaları, tazminat türünden para cezaları, idari para cezaları ve medeni para cezalarıdır**²⁸.

Yasalarımızda, adli para cezaları, nispi para cezaları, idari para cezaları, disiplin para cezaları ve tazminat türünden para cezaları yer almaktadır²⁹. Ceza

¹⁵ Alman Ceza Yasası'nın (Strafgesetzbuch) 40'inci maddesinde 29.06.2009 tarihinde yapılan değişiklikle, adli para cezasının gün biriminin para miktarının üst sınırı önceden "beş bin" iken "otuz bin" Euro ya yükseltilmiştir / artırılmıştır.

¹⁶ SCHÖNKE, Adolf / SCHRÖDER, Horst / STREE, Walter: *Strafgesetzbuch Kommentar*, 26 Auflage, München 2001, s. 694, 695, Rn 7, Rn 8; LACKNER / KUHL: s. 226, 227, Rn 3; KINDHAUSER: s. 286, 287, Rn 3, Rn 5.

¹⁷ SCHÖNKE / KUHL: s. 228, Rn 8; SCHÖNKE / SCHRÖDER / STREE: s. 697, Rn 10.

¹⁸ TRÖNDLE, Herbert / FISCHER, Thomas: *Strafgesetzbuch-und Nebengesetze*, 52. Auflage, München 2004, s. 305, Rn 8; LACKNER / KUHL: s. 228, 229, Rn 9; KINDHAUSER: s. 288, Rn 11.

¹⁹ LACKNER / KUHL: s. 231, 232, Rn 17.

²⁰ LACKNER / KUHL: s. 231, 232, Rn 17.

²¹ LACKNER / KUHL: s. 231, Rn 16.

²² SCHÖNKE / SCHRÖDER / STREE: s. 702, Rn 22.

²³ TRÖNDLE / FISCHER: s. 311, Rn 25; LACKNER / KUHL: s. 232, Rn 18.

²⁴ CENTEL / ZAFER / ÇAKMUT: *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 547.

²⁵ KOCA, Mahmut / ÜZÜLMEZ, İlhan: *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Baskı, Ankara 2015, s. 580.

²⁶ ÖZGENÇ, İzzet: *Türk Ceza Hukuku*, 11. Bası, Ankara 2015, s. 766.

²⁷ DONAY: *Para Cezaları*, s. 14.

²⁸ Bu cezalarla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. ÇINAR, Ali Rıza: *Türk Ceza Hukukunda Cezalar*, Ankara 2005, s. 80-85.

²⁹ ZAFER, Hamide: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 4. Baskı, İstanbul 2015, s. 487.

Yasamızda ise, suç karşılığında yalnızca adli para cezası öngörülmüştür.

Adli para cezası, yasanın açıkça gösterdiği durumlarda, hükümlü tarafından suçun karşılığı olarak devlet hazinesine ödenmesi gereken bir paradır³⁰ (TCK m. 52/1). Adli para cezası, yapılan yargılama sonunda yasada belirlenen sınırlar içerisinde yargıç tarafından failin kusuru ve ekonomik durumuyla orantılı olarak saptanan cezadır. Adli para cezaları, yalnızca ceza niteliğinde olup, tazminat amacını taşımazlar.

Adli para cezasının temel özellikleri, yapılan bir yargılama sonunda yargıç tarafından hükmedilmesi, İnfaz Yasası hükümlerine göre yerine getirilmesi, adli sicile kaydedilmesi ve tekerrüre esas olmasıdır (TCK m. 58/2-b). Bu cezalar, hükümlünün ölmesi durumunda terekeden ya da mirasçılardan talep edilemez³¹. Zamanaşımı bakımından Türk Ceza Kanunu hükümleri uygulanır (TCK m. 66, 68).

Tazminat türünden para cezaları, Türk hukukunda, yasalarda tanımlanmamıştır. Öğretide, tazminat türünden para cezasının, hem ceza hem de tazminat niteliğini taşıyan karma nitelikte bir para cezası olduğu kabul edilmektedir³².

Bu tür para cezaları, özellikle devlet hazinesinin suç dolayısıyla uğradığı zararları gidermek ve mali çıkarını korumak amacıyla güden para cezalarıdır³³.

Buna karşın tazminat türünden para cezasının ceza niteliği de bulunmaktadır. Tazminat türünden para cezalarına da, adli para cezalarında olduğu gibi yargıç tarafından hükmedilir. Bu cezalar, mirasçılardan talep edilemez. Bu cezalarda, yaş küçüklüğü nedeniyle indirim yapılamaz³⁴. Cumhuriyet savcılarının tazminat türünden para cezasını temyiz edemezler³⁵. Bu tür cezalar tekerrüre esas olmaz. Bu cezalarda misil artırması uygulanmaz ve tutuklu kalınan süre mahsup edilmez (TCK m. 63). Tazminat türünden para cezaları, takdiren indirilemez (TCK m. 62). Tazminat türünden para cezaları, adli para cezalarıyla toplanamaz ve takstitlendirilemez³⁶. Tazminat türünden para cezası, han-

gi idare lehine hükmedilmişse onun veznesine girer, hazineye gelir kaydedilmez.

İdari para cezaları, idare tarafından ve adli bir makam olmadan verilen para cezasıdır. İdari para cezaları, kamusal faaliyetlerin yerine getirilmesi amacını sağlamaya yönelik yaptırımlardır. Yasada açıkça öngörülen ihaller hakkında idare tarafından uygulanan para cezalarıdır³⁷. İdari organlarca verilen bu çeşitli para cezalarına itiraz, adli makamlara yapılmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin ve Uyuşmazlık Mahkemesinin verdiği kararlara göre, idari para cezalarının denetimi, yani itiraz başvurusuna konu olan idari para cezası kararlarının inceleme görevi idari yargı mercilerine aittir³⁸.

Anayasa Mahkemesinin ve Uyuşmazlık Mahkemesinin kararlarından sonra, bu kararları dayanak gösteren Yargıtay da aynı doğrultuda karar vermiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunca verilen kararda, idari işlemin denetimi niteliğinde olan idari para cezasına itirazın, sulh ceza yargıcınca incelenmesinde, adli yargı makamlarının yasayla görevlendirilmesinin, yapılan işleme adli işlem niteliği vermediği açıkça belirtilmiştir. Kararda önemle vurgulanan konular şunlardır:

Yasa yararına bozma kurumu (yazılı emir) yalnızca adli suçlara ilişkin inceleme olanağı veren bir yasa yoludur. Adli yargı düzeni içerisinde gerçekleşen yasa dışı aykırılık hallerinin giderilmesi için olağanüstü bir yasa yolu olarak öngörülmüştür. Halbuki, idari para cezalarına yönelik itirazların sulh yargıcınca incelenmesi, Anayasa Mahkemesi kararlarında da belirtildiği üzere, Anayasa'nın 125'inci maddesi bağlamında, idarenin kamu gücünü kullanmasından ve kamu hukukuna ilişkin bir işlemin sınırlı biçimde denetlenmesinden ibarettir.

İdari para cezalarının denetiminde sulh yargıcının incelemesi yalnızca idari işlemin yasaya uygun yapıldığı yapılmadığıyla sınırlıdır. Yargıcın, yasaya aykırılığı saptaması durumunda idari mercinin yerine geçerek idari para cezasını belirleme yetkisi bulunmamaktadır.

Bu açıklamalardan sonra, Ceza Genel Kurulu'na, "İdari bir işlemin denetlenmesinin de idari nitelikte olması karşısında bu tür bir işlemin, adli yargıya ilişkin gerek olağan gerekse olağanüstü yasa yolu denetimine tabi tutulmasının yasal olarak olanaksız" olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir³⁹.

İdari para cezalarının adli para cezalarından ayrılan temel ölçüt, idari para cezalarının, bir yargı organı tarafından ve ceza yargılaması kurallarına göre hükmedilmemeleridir. İtiraz halinde yargıcın verdiği karar da ceza nitelikte olmayıp, idari kararın onayı ya da iptali yönündedir. Ayrıca kural olarak önleyici nitelikte olan idari para cezalarına karşılık, adli para ceza-

³⁰ ŞENSOY: s. 480; CENTEL / ZAFER / ÇAKMUT: *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 548; ARTUK / GÖKÇEN / YENİ-DÜNYA: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 859.

³¹ ÖZTÜRK, Bahri / ERDEM, Mustafa Ruhan: *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri*, 15. Baskı, Ankara 2015, s. 458.

³² DÖNMEZER: s. 309.

³³ YİBK, 13.12.1935 - 58/5: "Hususi Kanunlarda yazılı para cezalarının niteliğini tayinde, kanun vazının bu cezaları koymaktaki amaç ve ereği temel olduğu ve ... Devlet Hazinesinin bu yüzden uğrayacağı zararları ödemek ve mali menfaatinin korumak ölküsüne dayandığı cihetle 1918 numaralı Kanunun 25'inci maddesinin ikinci fıkrasında yazılı olup miktarı kaçak eşya kıymetinin veya inhisar ve gümrük resimlerinin misli şeklinde tayin edilen veya hususi kanun ve nizamlardaki cezalara matuf olan para cezalarının da, birinci fıkrasındaki para cezaları gibi tazminat kabilindedir." (Yargıtay İçtihatı Birleştirme Kararları Ceza Bölümü (1927-1940), Ankara 1984, İkinci Bası, s. 232, 233).

³⁴ ŞENSOY: s. 491, 492; CENTEL / ZAFER / ÇAKMUT: *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 549.

³⁵ CGK, 27.10.1986 - 3-167/470; 3. CD, 5.3.1997 - 1160/2323 (YAŞAR, Osman: *Açıklamalı İçtihatlı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (Ceza Yargılama Yasası) c. II*, Ankara 1998, s. 1690, 1705).

³⁶ BAKICI, Sedat: *Olaydan Kesin Hükme Kadar Ceza Yargılaması ve Ceza Kanunu Genel Hükümler*, Ankara 2000, s. 779.

³⁷ DONAY: *Para Cezaları*, s. 157.

³⁸ Bkz. Anayasa Mahkemesinin, 8.10.2002 günlü ve 225/88 sayılı karar; Uyuşmazlık Mahkemesinin ise, 1.7.2004 günlü ve 12/33 sayılı, 6.12.2004 günlü ve 94/89 sayılı kararları.

³⁹ CGK, 21.12.2004 - 7-189/225 (YKD, Sayı: 4, Yıl: 2005, s. 588-601).

ları suç teşkil eden bir eylemin yaptırımıdır. İdari para cezaları doğrudan doğruya idari makamlar tarafından hükmedilen para cezalarıdır. Bu cezaların başlangıçta idare tarafından verilmesi, idari nitelik yaratır. Gümrük Yasası'nda yer alan gümrük idareleriyle komisyonları tarafından verilen para cezaları (m. 231), Karayolları Trafik Kanununda yer alan para cezaları (m. 53 vd.), Kabahatler Kanununda düzenlenen para cezaları idari para cezalarına örnek olarak gösterilebilir (m. 16)⁴⁰.

İdari para cezaları, 5275 sayılı İnfaz Yasası'na göre değil; 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil edilir (5326 sayılı Kabahatler Kanunu m. 17/4). Yine idari para cezaları adli sicile işlenmedikleri gibi, tekerrüre de esas olmazlar⁴¹.

Disiplin para cezaları kavramına, Türk hukuku öğretisinde ve uygulamada yer verilmiştir⁴². Disiplin para cezaları, ceza yargılaması kurallarına bağlı olmadan, duruma göre, mahkemeler ya da idari makamlar tarafından uygulanan para cezalarıdır⁴³. Disiplin para cezaları, ceza yaptırımının özelliklerini taşımayan usule ilişkin kuralların ihlali nedeniyle verilen cezalardır⁴⁴.

Örneğin 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 42'nci maddesinin dördüncü fıkrasında öngörülen, para cezası, disiplin para cezasıdır. Yargıcın reddi isteğinin, yetkili merci tarafından usul ya da esas yönünden kabul edilmemesi halinde, istekte bulunanların her biri hakkında hükmedilecek para cezası, disiplin para cezasıdır⁴⁵.

IV. Türk Ceza Kanunu'nda Para Cezası

A. Kavram

Yasada, para cezası yaptırımı, "adli para cezası" olarak belirtilmiştir (TCK m. 52). Maddenin gerekçesinde, yönetsel (idari) nitelikteki para cezasından ayırımı belirtmek amacıyla, Ceza Yasası'ndaki para cezasının "adli para cezası" olarak ifade edildiği açıklanmaktadır.

Adli para cezası, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 52'nci maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre, adli para cezası, yasada yazılı kurallara göre saptanan bir miktar paranın, hükümlü tarafından Devlet Hazinesi'ne ödenmesidir (TCK m. 52/1). Adli para cezasının saptanmasında da "gün para cezası" kuralı benimsenmiştir.

B. Adli Para Cezasının Saptanması

Türk Ceza Kanununda adli para cezasının nasıl belirleneceği gösterilmiştir.

Buna göre; "Adli para cezası, beş günden az ve nunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yedi yüz otuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktarla çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir" (TCK m. 52/1).

Türk Ceza Kanununun, Alman Ceza Yasasındaki "gün para cezası" sistemini benimsediğini görmekteyiz. Sistemin esasını, Alman Ceza Yasası ile ilgili açıklamalarımızda ayrıntılı olarak belirtmiştik.

1. Adli Para Cezasında Gün Sayısının Belirlenmesi

Adli para cezasının temel birimi olan tam gün sayısı, gün olarak belirlenecektir. Daha doğrusu, adli para cezasının temel birimi olan tam gün sayısı ay⁴⁶ ya da yıl⁴⁷ olarak değil, gün olarak belirlenmek zorundadır.

İlk aşamada adli para cezasının temel birimi olan tam gün sayısı, gün olarak belirlenecektir. Öğretide buna, adli para cezasının "gün biriminin"⁴⁸ ya da "birim gün sayısının"⁴⁹ belirlenmesi adı verilmektedir.

Yasada, adli para cezasının gün sayısının, suçun yasal tanımında alt ve üst sınırları gösterilmişse, bu durumda adli para cezasının "gün biriminin" sayısının belirlenmesi kolaydır.

Yargıç, Türk Ceza Kanununun 61'inci maddesinde yer alan genel olarak cezanın belirlenmesiyle ilgili kuralları göz önünde bulundurarak, suçun yasal tanımında öngörülmüş olan adli para cezasının gün sayısının temel alt ve üst sınırları arasında temel "birim gün" sayısını belirleyecektir⁵⁰. Bu maddeye göre, somut olayda yargıç cezayı belirlerken, suçun işleniş biçimini, suçun işlenmesinde kullanılan araçları, suçun işlendiği zaman ve yeri, suçun konusunun önem ve değerini, meydana gelen zarar ya da tehlikenin ağırlığını, "failin kast veya taksire dayalı kusurunun" ağırlığını, failin güttüğü amaç ve saiki göz önünde bulundurarak, işlenen suçun yasal tanımında öngörülen alt ve üst sınırları arasında adli para cezasının temel birim gün sayısını belirler (TCK m. 61/1). Ancak Yasada sayılan bu durumlar suçun unsuru oluşturduğu hallerde, bunlar temel cezanın belirlenmesinde gözetilmez (TCK m. 61/3)⁵¹.

Cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesine yönelik artırma ve indirimler belirlenen bu gün sayısı üzerinden

⁴⁰ CENTEL / ZAFER / ÇAKMUT: *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 549.

⁴¹ DONAY: *Para Cezaları*, s. 157; ZAFER: s. 144, 145.

⁴² ŞENSOY: s. 494; DONAY: s. 171, 172; CENTEL / ZAFER / ÇAKMUT: *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 549.

⁴³ DONAY: s. 171 vd.

⁴⁴ CENTEL / ZAFER / ÇAKMUT: *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 549.

⁴⁵ Türk hukukundaki medeni para cezaları ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. DONAY: *Para Cezaları*, s. 179 vd.

⁴⁶ 3. CD, 11.11.2015 - 17291/31857: TCK'nin 52/1. maddesi uyarınca adli para cezasının tam gün karşılığı olarak belirlenmesi gerekirken, ay karşılığı olarak belirlenmesi sonuca etkili olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır."

⁴⁷ 2. CD, 19.02.2015 - 36725/3210: "Sanık hakkında temel ceza belirlenirken 5237 sayılı TCK'nin 52. maddesi gereğince; gün karşılığı adli para cezasıyla başlanıp, bir yıl karşılığı 365 gün üzerinden artırım ve indirim yapılması gerekirken, cezanın gün üzerinden belirlenmesi yerine bir yıl üzerinden değerlendirilmesi sonucu eksik ceza tayini, aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır."

⁴⁸ YENİDÜNYA, A. Caner: *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Adli Para Cezası ve İnfazı*, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fak. Dergisi, Cilt: X, Sayı: 1-2, Erzincan 2006, s. 146.

⁴⁹ İŞOĞLU, Polat: *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Adli Para Cezası*, Ankara 2008, s. 209.

⁵⁰ KOCA / ÜZÜLMEZ: s. 580.

⁵¹ TOROSLU, Nevzat: *Ceza Hukuku Genel Kısım*, Ankara 2008, s. 386.

yapılacaktır (5237 sayılı TCK m. 61/8). Yargıtay kararında da, adli para cezasının belirlenmesine ve bireyselleştirilmesine yönelik artırma ve indirimlerin belirlenen gün sayısı üzerinden yapılacağı açıkça vurgulanmıştır.⁵²

Yasada adli para cezasının mahkemece belirlenecek gün sayısı, Yasada ayrıca belirtilmemiş olması koşuluyla Yasaya göre, beş günden az ve en fazla yedi yüz otuz tam günü geçmeyecektir. Daha doğrusu mahkemece, işlenen suçun yasal tanımında öngörülen alt ve üst sınırları arasında adli para cezasının temel birim gün sayısı saptanacaktır. Suçun yasal tanımında adli para cezasının gün sayısının alt ya da üst sınırı belirtilmemişse adli para cezasının temel birim gün sayısı beş günden az ve en fazla yedi yüz otuz tam günü geçmeyecek şekilde belirlenecektir⁵³. Buna karşılık, adli para cezasının seçenekli (seçimlik) ceza olarak öngörüldüğü suçlarda bu cezaya ilişkin gün biriminin alt sınırı, o suç tanımındaki hapis cezasının alt sınırından az; üst sınırı da, hapis cezasının üst sınırından fazla olamaz (TCK m. 61/9). Yasada öngörülen seçenekli cezalardan adli para cezasının seçilmesi durumunda, yargıç işlenen suçun yasal tanımında öngörülen alt ve üst sınırı arasında adli para cezasının birim gün sayısını Türk Ceza Kanununun 61'inci maddesinde genel olarak cezanın belirlenmesiyle ilgili kuralları göz önünde bulundurarak birim gün sayısını belirleyecektir (m. 61/1)⁵⁴. Adli para cezasının sonuç olarak temel belirlenen birim gün sayısı, Türk Ceza Kanununda belirtilen beş günden az ve en fazla yedi yüz otuz tam günü geçmeyecek sınırları aşabilir. Daha doğrusu sonuç olarak temel belirlenen birim gün sayısı yapılan indirim ya da artırım nedenlerinden dolayı beş günden aşağı olabileceği⁵⁵ gibi yedi yüz otuz tam günü geçebilir⁵⁶.

2. Bir Gün Karşılığı Adli Para Cezasının Miktarının Belirlenmesi

Adli para cezasının temel birim gün sayısı belirlendikten sonra ikinci aşamada, bir gün karşılığı uygulanacak adli para cezasının miktarı belirlenecektir.

Yasaya göre, bir gün karşılığı uygulanacak adli para cezasının miktarı ise, en az yirmi Türk Lirası ve en fazla yüz Türk Lirası olmak üzere, öngörülen bu sınırlar içinde kalınarak, belirlenmek zorunluluğu bulunmaktadır (TCK m. 52/2). Bir gün karşılığı uygulanacak adli para cezasının miktarının belirlenmesinde temel alınacak ölçüt ise, kişinin ekonomik ve diğer kişisel durumlarıdır.

Bu nedenle yargıç, suçlunun ekonomik ve diğer kişisel durumlarını göz önünde bulundurarak⁵⁷, bir gün karşılığı adli para cezasının miktarını en az yirmi Türk Lirası ve en fazla yüz Türk Lirası olmak üzere, bu sınırlar içerisine belirleyecektir (TCK m. 52/2)⁵⁸.

Kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı ceza olan hapis cezası, adli para cezasına çevrilebilir (TCK m. 50/1). Taksirli suçlardan dolayı hükümlenen hapis cezası ise, uzun süreli dahi olsa adli para cezasına çevrilebilir. Ancak, bu hüküm, bilinçli taksir halinde uygulanmaz (TCK m. 50/4). Taksirli suçlardan dolayı hükümlenen uzun süreli hapis cezası, tedbirlere çevrilemez.

Bu çevirme sırasında esas alınacak para miktarları, Türk Ceza Kanununun adli para cezasına ilişkin hükmünde belirtilmiştir (TCK m. 52/2). Buna göre, bir gün karşılığı yirmi ilâ yüz Türk Lirası karşılığı olmak üzere, hapis cezaları adli para cezasına çevrilebilir. Bir gün karşılığı adli para cezasının miktarı ise, mahkemece, suçlu kişinin ekonomik ve diğer kişisel durumları göze-

⁵² 8. CD, 11.03.2015 - 30907/13474: "Hüküm kurulurken adli para cezasına esas alınan gün üzerinden artırım veya indirim yapıldıktan sonra belirlenen sonuç gün sayısı ile bir gün karşılığı tayin olunan miktarın çarpılması sonucu cezanın belirlenmesi gerektiğinin gözetilmemesi suretiyle TCK'nın 61/8. maddesine aykırılık yapılması"; 4. CD, 13.12.2014 - 39544/32890: "TCK'nın 61/8. maddesi uyarınca, adli para cezasının hesabında, cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesine yönelik artırım ve indirimlerin gün üzerinden yapılması, ulaşılan sonuç gün sayısının, aynı Kanunun 52 / 2. maddesi gereğince kişinin bir gün karşılığı ödeyeceği miktarla çarpılması suretiyle sonuç cezanın tayini gerektiği ..."; 5. CD, 04.06.2012 - 10342/6210: "Adli para cezası hesaplanırken, cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesine yönelik artırma ve indirimlerin, gün üzerinden yapılması gerekirken ay üzerinden hesaplama yapılarak TCK'nın 61/8. maddesine aykırı davranılması".

⁵³ 2. CD, 09.12.2015 - 21070/22782: "Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu için 5237 sayılı TCK'nın 165/1. maddesinde "altı aydan üç yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası" yaptırımını birlikte öngörülmüş olup, adli para cezasının alt sınırının gösterilmediği hallerde, aynı Yasa'nın 52/1. maddesi gereğince alt sınırın 5 gün olacağı dikkate alınarak, hapis cezası alt sınırdan belirlendiği halde, adli para cezasının aynı gerekçeyle alt sınırdan uzaklaştırarak 30 gün olarak belirlenmesi".

⁵⁴ 3. CD, 10.06.2015, 1383 / 19985: "TCK'nın 86 / 2. maddesindeki seçimlik cezadan adli para cezasının tercih edilmesi halinde adli para cezasının alt sınırı TCK'nın 61 / 9. maddesi gereğince 120 günden az olamayacağına gözetilmemesi suretiyle eksik ceza tayin edilmez,"

⁵⁵ 9. CD, 27.04.2015 - 940/4815: "TCK'nın 52/1. maddesi uyarınca tayin edilen adli para cezasının 5 günden az olamayacağına ilişkin düzenlemenin, temel gün para cezasının tayini esnasında uygulanması gerektiği ve cezayı azaltıcı sebeplerin uygulanması esnasında bu sürenin altına inebileceği gözetilmeden, sonuç adli para cezasının 2 gün yerine 5 gün olarak fazla tayini".

⁵⁶ TOROSLU: *Ceza Hukuku ...*, s. 388.

⁵⁷ BAYRAKTAR, Köksal: "Türk Ceza Kanunu Tasarısı'na İlişkin Genel Bir Değerlendirme ve Genel Hükümler Üzerine Birkaç Eleştiri", Türk Ceza Kanunu Reformu, İkinci Kitap, Ankara Eylül 2004 (TBB Yayını), s. 34, 35: "Yasanın (Tasarının) 3. maddesindeki eşitlik ilkesi ile adli para cezasının miktarının ekonomik durum ile bağlantılı olarak tayin edilmesi yönündeki düzenlemenin tutarsızlığı ve yanlışlığı maalesef açıktır. Böylece aynı suçu işleyen kişiler iktisadi durumlarına göre farklı para cezaları ile karşılaşabileceklerdir ki, bunun kabul edilmesi herhalde mümkün değildir."

⁵⁸ 3. CD, 10.11.2015 - 11550/31654: "5237 sayılı TCK'nın 52/2. maddesine göre, kişinin ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak bir gün karşılığı adli para cezasının en az yirmi en fazla yüz Türk lirası karşılığı belirleneceği, sanıklar ve suçta sürüklenen çocuğun kimlik tespitinde meslekleri ve gelirleri hakkında bir bilgi yer almadığı, sosyal ve ekonomik durumlarının araştırılmadığı, sanıklar E ve M.'in kolluk ifadeleri sırasında işçi olduklarına ilişkin tespitinin bulunması karşısında; sanıklar ve suça sürüklenen çocuk hakkındaki yasal ve yeterli gerekçe gösterilmeksizin gün para cezasının 30 TL'den hesaplanması suretiyle fazla ceza tayini"; 8. CD, 04.05.2015 - 24924/16528: "TCK'nın 52 / 2. madde ve fıkrası gereği sanığın ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak bir gün karşılığı adli para cezasının miktarının takdir gerektirmediği; aylık geliri sorulmadan ve sosyal durum incelemesi yapılmadan, gerekçesi de gösterilmeyerek pazarlıklar yaptığını beyan eden sanık hakkında bir gün karşılığı adli para cezasına esas alınacak miktarın 40 TL olarak belirlenmesi"; "12. CD, 06.04.2015 - 10259/5910: "Evli, 4 çocuk sahibi, bir firmanın ortağı ve aylık 7.000,00 TL geliri olduğu duruşmada alınan beyanıyla belirlenen, ekonomik ve sosyal durumuna ilişkin başkaca araştırma yapılmayan sanık hakkında, TCK'nın 52/2. maddesi uyarınca bir gün karşılığı olarak 20,00 TL ile 100,00 TL arasında miktar tayin ve takdir etmek durumunda olan yerel mahkemece, sanığın tespit edilen ekonomik durumuna uygun düşmeyecek biçimde, adli para cezasının günlükü en üst had olan 100,00 TL'den hesaplanarak, sanığa fazla ceza tayini".

tilerek belirlenir (TCK m. 52/2). Ancak bu belirlenecek bir gün karşılığı adli para cezası yirmi Türk Lirasından az, yüz Türk Lirasından da fazla olamaz. Adli para cezası, hapis cezasındaki gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktarla çarpılması suretiyle hesaplanır (TCK m. 52/1)⁵⁹.

Görülüyor ki bir gün karşılığı adli para cezasının miktarının, hem doğrudan hükmedilecek adli para cezasının belirlenmesinde hem de hapis cezaları adli para cezasına çevrilirken, adli para cezasının hesaplanmasında esas belirleyici etkisi bulunmaktadır.

Bir gün karşılığı uygulanacak adli para cezasının miktarının belirlenmesinde, eylemin (filin) haksızlık ve kusur durumunun herhangi bir etkisi olmaz⁶⁰. Çünkü Yasa'ya göre yargıç, yalnızca suçlunun ekonomik ve diğer kişisel durumlarını göz önünde bulundurarak bir gün karşılığı adli para cezasının miktarını belirleyecektir⁶¹.

Bir gün karşılığı uygulanacak adli para cezasının miktarının belirlenmesinde, kişinin ekonomik ve diğer kişisel durumlarının, suç tarihindeki durumunun mu yoksa karar tarihindeki durumunun mu gözetile-

rek belirleneceği konusunda Yasa'da bir düzenleme yoktur. Öğretide genel olarak kişinin karar tarihindeki ekonomik ve diğer kişisel durumlarının gözetileceği kabul edilmektedir⁶². Kişinin ödeyebileceği gün karşılığı uygulanacak adli para cezasının miktarının karar tarihindeki ekonomik ve diğer kişisel durumlarına göre belirlenmesi cezanın bireyselleştirme mantığına da uygundur. Çünkü suç tarihinde ekonomik durumu iyi olduğu halde, hüküm, yani karar tarihinde durumu kötüleşmiş işten çıkarılmış ya da ayrılmış olabilir. Yahut da suç tarihinde ekonomik durumu kötü olduğu halde, hüküm yani karar tarihinde durumu çok iyi olabilir. Bu nedenle gün karşılığı uygulanacak adli para cezasının miktarının karar tarihindeki ekonomik ve diğer kişisel durumlarına göre belirlenmesi halinde ancak kişinin ödeyebileceği para miktarı doğru saptanmış olacaktır. Yine kişinin kişisel durumu kavramından ise, kişinin gereksinimleri, yaşı, ailevi durumu, çocuk sayısı, bakmakla yükümlü olduğu kişiler, mesleği, sosyal çevresi gibi durumlar anlaşılır⁶³.

Türkiye'de, nüfusun büyük çoğunluğunun sabit gelirin olmaması nedeniyle, "gün para cezası" sisteminin uygulanabilirliğinin kuşkulu olduğu öğretide ileri sürülmektedir⁶⁴. Ayrıca Türkiye'de kayıt dışı ekonominin yaygınlığı nedeniyle, bu sistemin uygulanmasının güç olduğu gibi, uygulamada adil olmayan sonuçlar yaratacağı belirtilmiştir⁶⁵.

3. Hükmedilen Adli Para Cezasının Belirlenmesi

Üçüncü ve son aşamada ise, yargıç, cezanın belirlenmesine ve bireyselleştirilmesine yönelik artırımları ve indirimleri gün üzerinden yaptıktan sonra, belirlenen sonuç gün sayısıyla bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktarı çarpmak suretiyle, hükümlü hakkında hükmedilen "adli para cezasını" belirleyecektir (TCK m. 61 / 8)⁶⁶.

⁵⁹ CGK, 13.05.2014 - 8-820/255: "... Yargılamayı yapan, sanığın bire bir gözlemleyen ve somut verileri dosyadaki diğer delillerle birlikte değerlendiren hakim tarafından, hükümlenen hürriyeti bağlayıcı cezanın adli para cezasına çevrilmesi sırasında alt sınır olan "20 Liradan" uzaklaşılarak 30 Lira olarak takdir edilmiş, sonuç adli para cezası da birer ay ara ile 24 eşit taksitte ödenmek üzere taksitlendirilmiştir.

Sorgusunun yapılması sırasında sanığın kişisel ve ekonomik durumu hakkında bilgi alan ve bu konuda dosyada bulunan bilgileri değerlendirerek bir sonuca ulaşan hâkimin bu konudaki takdir yetkisine dosya içeriğiyle açıkça çelişmediği sürece müdahale edilmesi yerinde olmayacağı gibi yargılamayı yürüten hakimin takdir alanının bu denli daraltılması müessesenin amaçlarıyla da örtüşmeyecektir. Kaldı ki, hükümlenen sonuç adli para cezasının birer ay ara ile 24 eşit taksitte ödenmesine karar verilmiş böylece sanığın ekonomik durumu taksitlendirmede de göz önüne alınarak değerlendirilmiştir.

Dolayısıyla, sonuç adli para cezası hesaplanırken, bir günün karşılığı uygulanacak para cezasının "30 Lira" olarak takdir edilmesine ilişkin yerel mahkeme direnme kararında isabetsizlik bulunmamaktadır. ... "(Bkz. Yargıtay kararları ve özetlenmiş biçimi için OTACI, Cengiz / ÖZTEKİN, Murat / ÖZAYDIN, Fatih: *TCK Genel Hükümler Yargıtay Yorumu*, Ankara 2016, s. 978 vd.); 12. CD, 22.05.2015 - 17301/8767: "Dosya kapsamı ve mahkeme kabulüne göre asli kusurlu sanık hakkında alt sınırdan uzaklaşılarak ceza tayin edilmesine isabetsizlik görülmemişse de, tayin edilen cezanın adli para cezasına çevrilmesi sırasında sanığın ekonomik ve diğer şahsî hâllerinin göz önünde bulundurulması gerektiği dikkate alınmaksızın, dosyada mevcut sanık hakkında düzenlenmiş sosyal inceleme raporuna göre yevmiyeli tarım işçisi olduğu ve geçimini yaz aylarında gündelik yevmiye işlerinde çalışarak sağladığı anlaşılan, üç çocuklu ve 600 TL aylık gelir beyan eden sanık hakkında tayin edilen cezanın TCK'nın 52/2 maddesi gereğince adli para cezasına dönüştürülmesi sırasında asgari haddenden uzaklaşmak ve günlük 50 TL üzerinden paraya çevrilmesi suretiyle fazla ceza tayini".

⁶⁰ ÖZTÜRK / ERDEM: *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri*, 15. Baskı, s. 660.

⁶¹ 12. CD, 26.02.2015 - 9226/3651: "İki sınır arasında temel ceza belirlenirken suçun işleniş şekli, meydana gelen zararın ağırlığı, failin taksire dayalı kusurunun yoğunluğu da nazara alınarak, adalet ve hakkaniyet kurallarına uygun bir cezaya hükmedilmesi, sanık hakkında tayin edilen cezanın adli para cezasına çevrilmesi sırasında sanığın ekonomik ve diğer şahsî hâllerinin göz önünde bulundurulması gerektiği gözetilmeksizin, evhanımı olan ve dosya içeriğine göre çocuğu adına kayıtlı aracı dışında başkaca mal vartiğinin bulunduğuna ilişkin bilgi bulunmayan sanık hakkında tayin edilen cezanın TCK'nın 52/2 maddesi gereğince adli para cezasına dönüştürülmesi sırasında asgari haddenden uzaklaşılarak günlükünün 30 TL üzerinden paraya çevrilmesi suretiyle fazla ceza tayini".

⁶² ÇETİN, Soner Hamza: "*Adli Para Cezası ve İnfazı*", İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Hukuk Fakültesi Dekanlığına, 30 Mayıs-06 Haziran 2015 tarihleri arasında İstanbul Adalet Sarayında düzenlenen "2. Ceza Hukuku Reformları" konulu Uluslararası Kongre Kitabı, c. 1, (s. 99-160) s. 110; ARTUK / GÖKÇEN / YENİDÜNYA: *Ceza Hükümler*, 866; ÖZTÜRK / ERDEM: *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri*, 15. Baskı, s. 460; KOCA / ÜZÜLMEZ: *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 581; Bir gün karşılığı adli para cezasının miktarının, kişinin suç tarihindeki ekonomik ve diğer kişisel durumlarına göre belirlenmesi gerektiğini savunan yazarlar için bkz: DEMİRBAŞ, Timur: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 10. Baskı, Ankara 2014, s. 623; KARAGÜLMEZ, Ali: *Gün Para Cezası Sistemi*, Ankara 2005, s. 87.

⁶³ HAFIZOĞULLARI, Zeki / ÖZEN, Muharrem: *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara 2014, s. 469; ARTUK / GÖKÇEN / YENİDÜNYA: *Genel Hükümler*, s. 866; DEMİRBAŞ: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 10. Baskı, s. 618, 623; ÖZBEK, Veli Özer / KANBUR, Mehmet Nihat / DOĞAN, Koray / BACAŞSIZ, Pınar / TEPE, İlker: *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 6. Baskı, Ankara 2015, s. 649; KARAGÜLMEZ: *Gün Para Cezası Sistemi*, s. 90; ÇETİN: *Adli Para Cezası ve İnfazı*, s. 111.

⁶⁴ TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan: "*Dokuz Eylül Üniversitesi'nin TCK Tasarısı Hakkındaki Raporu*", Türk Ceza Kanunu Reformu, İkinci Kitap, Eylül 2004, Ankara (TBB Yayını), s. 348.

⁶⁵ DEMİRBAŞ: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 10. Baskı, s. 621; ÖZBEK / KANBUR / DOĞAN / BACAŞSIZ, / TEPE: *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 649.

⁶⁶ 4. CD, 21.05.2015 - 16063/29467: "Hakaret suçundan kurulan hükme ilişkin olarak, TCK'nın 61/8. maddesine göre adli para cezası hesaplanırken, cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesi sırasında artırım

Ayrıca mahkeme kararında, adli para cezasının belirlenmesinde esas alınan tam gün sayısı ile bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktarın, ayrı ayrı belirlenmesinin zorunlu olduğu Yasa'da açıkça öngörülmektedir (TCK m. 52/3). Yargıtay kararlarında da adli para cezasının belirlenmesinde esas alınan tam gün sayısı ile bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktarın, ayrı ayrı belirlenmesi gerektiği öngörülmektedir⁶⁷.

Görülüyor ki Türk Ceza Kanununa göre, adli para cezası, yargıcın belirlediği sonuç gün sayısı ile bir gün karşılığı takdir edilen para miktarının çarpımı sonucu saptanıyor. Genel olarak mahkemece, önce yeni Türk Ceza Kanununun 61'inci maddesinde cezanın belirlenmesiyle ilgili olarak öngörülen kurallar gözetilerek temel gün birim sayısı belirlenecektir. Daha sonra, Türk Ceza Kanununun 61'inci maddesinin ikinci, dördüncü ve beşinci fıkralarına göre, indirimler ya da artırımlar belirlenen gün üzerinden yapılacaktır. Çünkü, Türk Ceza Kanunundaki cezalardan adli para cezasının belirlenmesini düzenleyen 61'inci maddeye, 29.06.2005 günlü ve 5377 sayılı Yasayla sekizinci fıkra olarak eklenen hükümde bu açıkça belirtilmiştir (TCK m. 61/8). Böylece, adli para cezası, cezanın belirlenmesine ve bireyselleştirilmesine yönelik artırımlardan ve indirimlerden sonra, belirlenen sonuç gün sayısı ile kişinin bir gün karşılığı olarak takdir edilen ödeyebileceği miktarın çarpılması suretiyle saptanmaktadır (TCK m. 61/8).

Hapis cezası da adli para cezasına çevrilebilir. Bu durumda ise adli para cezası, kısa süreli hapis cezasındaki gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktarla çarpılması suretiyle hesaplanır (TCK m. 52/1). Bu hükme göre, ilk aşamada, bir gün karşılığı, kişinin ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak, en az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olarak takdir edilir (TCK m. 52/2). İkinci aşamada, bir gün karşılığı takdir edilen miktar, kısa süreli hapis cezasındaki gün sayısı ile çarpılarak sonuç adli para cezası belirlenir.

Yasa'da açıkça yazılmış olmadıkça cezalar ne artırılabilir ne eksiltilebilir ne de değiştirilebilir (TCK m. 61/10).

V. Yasamız'daki Bir Gün Karşılığı Birim Para Cezası Miktarıyla İlgili Sorunlar

Gün para cezası sisteminin Alman Ceza Yasasının alındığı anlaşılmaktadır (Bkz. Alm. CY m. 40). Bu

ve indirimlerin gün üzerinden yapılması, sonuç olarak ulaşılan miktarın bir gün için belirlenen miktarla çarpımı sonucu ceza verilmesi gerektiği gözetilmeden, neticeten 91 gün karşılığı 1.820 TL adli para cezası yerine, 90 gün karşılığı 1.800 TL adli para cezasına hükmedilmiş ise de, karşı temyiz olmadığından bozma yapılamayacağı".

⁶⁷ 2. CD, 14.09.2015 - 13163/1545: "Suça sürüklenen çocuk hakkında verilen hapis cezasının 5237 sayılı TCK'nın 50/1-a maddesi gereğince adli para cezasına çevrilmesi sonucu takdir edilen miktar ile birlikte 5237 sayılı TCK'nın 52/3. maddesi uyarınca adli para cezasının belirlenmesinde esas alınan tam gün sayısının da ayrıca gösterilmesi gerektiğinin gözetilmemesi," 13. CD, 16.06.2015 - 24732/11078: "5237 sayılı TCK'nın 52/1 maddesi gereğince hükümlenen temel gün sayısı ile aynı Kanun'un 52/2 maddesi uyarınca sanığın ekonomik ve diğer kişisel halleri gözetilerek 20 TL. ile 100 TL. arasında belirlenecek bir gün karşılığının karar yerinde gösterilmesi gerektiğine ilişkin aynı Kanun'un 52/3 maddesine aykırı olarak adli para cezasının miktarının belirlenmeyerek temel gün sayısının belirlenmesi ile yetinilmesi".

Yasa'dan alınırken, tam gün sayısının alt sınırı olan **beş gün** aynen benimsenmesine karşın üst sınır **üç yüz altmış gün** yerine **yedi yüz otuz gün** olarak belirlenmek suretiyle artırılmıştır. Gün sayısının üst sınırının Türk Ceza Kanununda yedi yüz otuz gün olarak belirlenmiş olmasının, bilimsel gerekçesi bulunup bulunmadığının belirsiz olduğu⁶⁸ ve neden düz hesap yedi yüz gün değil de yedi yüz otuz gün olarak belirlenmesinin anlaşılabilir bulunduğu⁶⁹ ileri sürülerek eleştirilmiştir. Ayrıca, kaynak Yasa'da, bir gün karşılığı birim para cezası miktarları **en az bir, en çok otuz bin Euro** öngörülmüştür (Alm. CY m. 40/2). Yasamız'da bir gün karşılığı birim para cezası miktarı, **en az yirmi Türk Lirası; en çok yüz Türk Lirası** olarak belirlenmiştir (m. 52/2).

Görülüyor ki, Türk Ceza Kanununda, Türkiye'deki kişi başına düşen gelir ve ekonomik koşullar, işsizlik, gelir dağılımındaki orantısızlık gözetilmeden, birim para cezasının alt sınırı fazla; üst sınırın miktarı ise Almanya'dan az olarak düzenlenmiştir⁷⁰.

Türk Ceza Kanununda adli para cezasını düzenleyen hükümle ilgili gerekçede; "Suç işleyen kişinin ekonomik durumu dikkate alınmadan hükümlenen para cezası, eşitlik ilkesine aykırı sonuçlar doğurmaktadır. **Ödeme gücü olan kişi üzerinde etkisi olmayan, ödeme gücü olmayanın ise sonuçta yine infaz kurumuna gönderilmesini sonuçlayan bu sistemden vazgeçilerek; gün para cezası**" sistemine geçildiği belirtilmektedir. Ayrıca gerekçede; "Gün para cezası sisteminin temel amacı, **para cezasının kişinin ödeme gücüne göre belirlenmesi yoluyla, suç işleyen zengin ile fakir arasındaki eşitsizliği gidermektir**" denilmektedir.

Adli para cezasında, "**bir gün biriminin parasal miktarını**" yargıç belirlerken; kişinin malvarlığıyla **bir günde kazandığı ya da kazanması gereken gelirini gözetmeyeceği** de gerekçede açıklanmaktadır.

Yukarıda açıkladığımız gibi, temel adli para cezasına hükmederken yargıç, önce Türk Ceza Kanununun 61'inci maddesinin birinci fıkrasında öngörülen, kişinin suçla ilgili; yani suçun işleniş biçimi, kusurun yoğunluğu gibi, Yasa'da yazılı durumlarını gözeterek, Yasa'daki sınırlar arasında "gün birim sayısını" saptamaktadır. Adli para cezasının belirlenmesinde, ikinci aşama ise, yargıcın, kişinin, "ekonomik durumunu ve kişisel durumlarını" gözeterek yasa da öngörülen sınırlar arasında "bir günün parasal miktarını", değerlendirme sonucu belirlemesidir.

Bu nedenle, gerekçede belirtildiği gibi, suç işleyen kişinin ekonomik durumu gözetilerek, **ödeme gücü olan kişi üzerinde adli para cezasının etkili kılınabilmesi için, yasa da öngörülen "bir günün parasal miktarının" üst sınırının artırılması gerekmektedir.** Alman Ceza Yasasında üst sınır **beş bin Euro** iken bu

⁶⁸ ÖZBEK / KANBUR / DOĞAN / BACAĞSIZ, / TEPE: *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 6. Baskı, s. 649.

⁶⁹ HAFIZOĞULLARI / ÖZEN: s. 469.

⁷⁰ Bkz. 1.1.2016 tarihinden 31.12.2016 tarihine kadar geçerli olmak üzere saptanan net asgari ücret Türkiye'de 1.300,99 TL.'dir. (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın web sayfası: www.csgeb.gov.tr/; erişim tarihi: 20.03.2016).

yetersiz bulunarak 2009 yılında yapılan değişikliklerle yükseltilecek, otuz bin Euro olarak belirlenmiştir (Alm. CY m. 40/2).

Bizde ise, üst sınır yüz TL'dir (TCK m. 52/2). Bir günün parasal miktarını, yargıç, bu üst sınırın üzerinde belirleyemez. Bundan dolayı, malvarlıkları ve bir günde kazandıkları bu parasal miktarın çok üzerinde olup, suç işleyen kişiler üzerinde adli para cezasının etkili olmayacağı kuşkusuzdur.

Suç işleyen kişinin ekonomik durumu gözetilerek, ödeme gücü olmayana, yine gerekçede belirtildiği gibi, infaz kurumuna göndermemek için ise, adli para cezasının bölünebilir nitelikte Yasa'da düzenlenmiş olması gerekir. Yani adli para cezasının "birim para cezasının miktarını" alt sınırı olduğuna düşük belirlenmelidir. Türk Ceza Kanununda "bir gün karşılığı adli para cezasının miktarı" en az yirmi TL olarak öngörülmektedir (m. 52/2). Özellikle de Türkiye'de, çalışanların büyük bir çoğunluğunun asgari ücretle çalıştığı gözetildiğinde "bir günün parasal miktarının" alt sınırının, yasa da yirmi TL olarak belirlenmesi gerekçede açıklananları gerçekleştirmekten uzaktır. Çünkü bir günde kazanılan ya da kazanılması gereken ortalama net gelir, kişinin kendine ve bakmakla yükümlü olduğu kişilere bir miktar ayırdıktan sonra kalacak para miktarı yasa da alt sınır olarak öngörülen "bir günlük parasal miktardan" daha azdır. Yargıcın ise, "bir günün parasal miktarını" kişinin ekonomik durumunu gözeterek belirlerken, Yasa'da öngörülen alt sınırın yani yirmi TL'nin altında bir miktarı takdir etmesi mümkün değildir. Yani, bir kişinin günlük net kazancı ne kadar az olursa olsun, yargıç, "bir gün karşılığı adli para cezasının miktarını" yirmi TL olarak takdir etmek zorundadır.

Bu nedenle, özellikle gerekçede belirtildiği gibi, ödeme gücü olmayana, tekrar infaz kurumuna göndermemek için⁷¹, kişinin ödeme gücüne göre yargıca adli para cezasını belirleme olanağını veren bir düzenleme gerekir. Türk Ceza Kanunundaki "bir gün karşılığı adli para cezasının miktarını" en alt sınırının daha aşağıya çekilmesi durumunda bunun gerçekleşeceği kanısındayız⁷². Bazı sakıncaları gidermek için daha sonra 18.06.2014 tarihli ve 6545 sayılı Yasanın 81'inci maddesiyle, 5275 sayılı Ceza İnfaz Yasasının 106'ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yapılan değişikliğe göre; hükümlü, tebliğ olunan ödeme emri üzerine belli süre içinde adli para cezasını ödemezse, Cumhuriyet savcısının kararıyla ödenmeyen kısma karşılık gelen gün

miktarı hapis cezasına çevrilerek, hükümlünün iki saat çalışması karşılığı bir gün olmak üzere kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasına karar verilmektedir. Bu değişiklik yerindedir. Ancak, söz konusu sorunları çözmekte yeterli değildir. Çünkü hükümlünün, hakkında hazırlanan programa ve denetimli serbestlik görevlilerinin bu kapsamdaki uyarılarına ve önerilerine uymaması halinde, çalıştığı günler hapis cezasından mahsup edilerek kalan kısmın tamamı açık ceza infaz kurumunda yerine getirilmektedir (CGİK m.106/3). Böylece hükümlü tazyik hapsinden yine kurtulamamakta, hükümlünün tekrar infaz kurumuna gönderilme olasılığı bulunmaktadır.

Nitekim Almanya'da bir günlük net kazancın ve kişi başına düşen gelirin bizden daha yüksek olmasına karşın Alman Ceza Yasasında bir gün karşılığı para cezası miktarı en az bir Euro öngörülmüştür (m. 40/2).

Bu açıklamalardan sonra değerlendirmelerimizi özetleyecek olursak, Türk Ceza Kanununun "adli para cezası" ile ilgili hükmün gerekçesinde açıklananlara katılıyoruz (m. 52). "Gün para cezası" sisteminin benimsenmesi de yerindedir. Gerekçede, bu sistemin benimsenmesiyle zengin ile yoksul olanlara para cezasının eşit etki göstereceği, "bir günün parasal miktarının" belirlenmesinde yargıcın, kişinin bir günde kazandığı ya da kazanması gereken geliri gözeticeği belirtilmiştir. Yasa'da "bir günün parasal miktarı" için öngörülen alt ve üst sınırlara göre, gerekçede açıklananların gerçekleştirilme olanağı bulunmamaktadır. Gerekçede açıklananların gerçekleşebilmesi için "bir günün parasal miktarının" Yasa'daki alt sınırı mümkün olduğunca az, üst sınırı ise yüksek öngörülmelidir. Alt ve üst sınırlar arasında oran (makas) arttıkça, para cezasının bireyselleştirilmesi, bölünebilmesi daha olanaklı duruma gelecektir⁷³. Çünkü toplumda kişilerin net kazançları birbirleriyle karşılaştırıldığında aralarındaki oran çok büyüktür. Yasamız'da ise birim para cezasının üst sınırının parasal miktarının alt sınırın beş katı olarak düzenlendiğini görmekteyiz⁷⁴. Alman Ceza Yasasında, açıkladığımız duruma uygun bir biçimde alt sınır bir Euro; üst sınır otuz bin Euro olarak düzenlenmiştir (m. 40/2). Yasamız'da ise, "bir gün karşılığı adli para cezası miktarı" en az yirmi, en çok yüz Türk Lirası'dır (TCK m. 52/2). Türk Ceza Kanununda da "gün para cezası sisteminin" benimsendiği, Alman Ceza Yasasındaki "birim para cezasının miktarlarına" uygun bir düzenleme yapılmasının yerinde olacağı kanısındayız.

Nitekim bu miktar, 21.12.1962 tarihli İsveç Ceza Yasasında otuz ilâ bin kron arasındadır⁷⁵. Yargıç, kusunun ve suçun ağırlığına göre otuz ila yüz elli arasında birim gün sayısını belirler. Sonra da kişinin ekonomik

⁷¹ Adli para cezasını içeren ve kesinleşen ilâm Cumhuriyet Başsavcılığı'na verilir. Cumhuriyet savcısı otuz gün içinde adli para cezasının ödenmesi için hükümlüye bir ödeme emri tebliğ eder (CGİK m. 106 / 2). Hükümlü, tebliğ olunan ödeme emri üzerine belli süre içinde adli para cezasını Devlet Hazinesi'ne ödemezse, Cumhuriyet savcısının kararı ile ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarı hapis cezasına çevrilerek, hükümlünün iki saat çalışması karşılığı bir gün olmak üzere kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasına karar verilir. Günlük çalışma süresi, en az iki saat ve en fazla sekiz saat olacak şekilde denetimli serbestlik müdürlüğüne belirlenir. Hükümlünün, hakkında hazırlanan programa ve denetimli serbestlik görevlilerinin bu kapsamdaki uyarılarına ve önerilerine uymaması halinde, çalıştığı günler hapis cezasından mahsup edilerek kalan kısmın tamamı açık ceza infaz kurumunda yerine getirilir (CGİK m. 106 / 3).

⁷² ÇINAR: *Türk Ceza Hukukunda Cezalar*, s. 88-93.

⁷³ ÇINAR: *Türk Ceza Hukukunda Cezalar*, s. 90 vd.; ÖZGENÇ: *Türk Ceza Hukuku*, s. 766.

⁷⁴ ÇETİN: "Adli Para Cezası ve İnfazı", s. 110 vd.

⁷⁵ Bkz. 1962'de yayımlanan 1 Ocak 1965 tarihinde yürürlüğe giren İsveç Ceza Yasası, Bölüm III, 25. kısmın ikinci paragrafına göre, gün birim sayısı en az otuz en fazla yüzelli tam gündür. Bir birim karşılığı para miktarı ise, en az otuz en fazla bin Kron'dur. İsveç Ceza Yasasının 1 Aralık 2000 tarihli Almanca metnindeki düzenleme. Ayrıca İngilizce metin için bkz İsveç CY Bölüm 25 m. 2, www.government.se (Erişim tarihi: 20.03.2016).

durumunu gözeterek, bir günlük ortalama gelirinden onu yoksulluğa düşürmeyecek, otuz ilâ bin kron arasındaki bir miktarı, gün para cezasının “günlük miktarı” olarak belirlemektedir⁷⁶.

Finlandiya Ceza Yasasında belirli bir üst sınır ya da alt sınır belirlenmemiştir. Gün-para cezası kişinin ödeme gücüne göre hesaplanır. Kişinin vergilendirilmesine göre aylık geliri belirlenir; vergiler, giderler ve temel tüketim için gerekli harcamalar düşüldükten sonra kalan tutarın altmışta biri gün-para cezası olur⁷⁷.

İspanyol Ceza Yasasında gün birim sayısı beş günden az; Yasa’da başka bir biçimde öngörülmediği durumlarda, iki yıldan fazla olmamak üzere tam gündür. İspanyol Ceza Yasasında bir birim, gün karşılığı para miktarı ise, en az iki yüz en çok elli bin Peseten’dir⁷⁸.

Avusturya Ceza Yasasında bir gün karşılığı para miktarı ise alt sınır 4 Euro, üst sınır ise 5000 Euro olarak belirlenmiştir⁷⁹.

Fransa Ceza Yasasında bir gün karşılığı para miktarında bir alt sınır bulunmamaktadır. Üst sınır ise 1000 Euro olarak belirlenmiştir⁸⁰.

İsviçre Ceza Yasasında da bir gün karşılığı para miktarında bir alt sınır bulunmamaktadır. Üst sınır ise 3000 CHF olarak öngörülmüştür⁸¹.

Gün para cezası sisteminin benimsendiği Polonya Ceza Yasasında ise, “gün birim sayısı” on günden az ve Yasa’da aksine hüküm bulunmayan durumlarda üç yüz altmış günden fazla olmamak üzere tam gündür. Bu yasadaki bir gün karşılığı para miktarı ise, en az on ve en fazla iki bin Zloti öngörülmektedir⁸².

Öğretide de ülkemizde yeni Türk Ceza Kanunuyla, “gün para cezası” sistemi benimsenmeden önce, gün para cezasının uygulandığı ülkeler incelenerek bu sistemin yararları açıklanmıştır⁸³. Gün para cezası sisteminin, zengin ve yoksul arasındaki eşitsizliği gidermek yönünden yararlı olduğu haklı olarak öğretileri sürülmüştür. Gerçekten, bu sistemde, para cezasına mahkûm olan kişinin, ödeme yeteneği saptanarak “para cezası” bireyselleştirilmektedir. Bu sistemde önce, suç karşılığı olarak, kusurluluk durumu, suçun ağırlığı gibi suçla ilgili durumlar gözetilerek belirli “gün birimi” saptanmaktadır. Sonra, para cezasının “bir gün karşılığı miktarı”, suçlunun ödeme yeteneğine, yani ekonomik durumuna göre belirlenmektedir.

⁷⁶ EREM / DANIŞMAN / ARTUK: s. 740, 741; ARTUK / GÖKCEN / YENİDÜNYA: *Genel Hükümler ...*, s. 869; DONAY: *Para Cezaları*, s. 110-113.

⁷⁷ Bkz. Finlandiya CY Bölüm 2 (a) m. 2, www.finlex.fi (Erişim tarihi: 20.03.2016).

⁷⁸ Bkz. 23 Kasım 1995 tarihli İspanyol Ceza Yasasının 50/3-4. maddesi (31 Aralık 2001 Tarihli Almanca metni).

⁷⁹ Avusturya CY m. 19, www.justiz.at (Erişim tarihi: 20.03.2016).

⁸⁰ Fransız CY m. 131-5, www.legifrance.gouv.fr (Erişim tarihi: 20.03.2016).

⁸¹ İsviçre CY m. 34, www.admin.ch (Erişim tarihi: 20.03.2016).

⁸² Bkz. 6 Haziran 1997 tarihli olup ve 1 Eylül 1998 tarihinde yürürlüğe giren Polonya Ceza Yasasının 33’üncü maddesinin 1998 tarihli Almanca metni.

⁸³ DONAY: *Para Cezaları*, s. 110; CENTEL / ZAFER / ÇAKMUT: *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 547.

Açıkladığımız duruma göre, “gün para cezası” sisteminde, aynı suçu iki kişinin işlemesi durumunda, önce suç karşılığı olarak “gün birim” sayısı her iki suçlu için aynı olacaktır. Çünkü yargıç, kusur durumunu, suçun ağırlığı gibi suçla ilgili durumları gözeterek “gün birim” sayısını saptamaktadır. Gözetilen durumlar ise aynı suçu işlediklerinden iki suçlu için de aynıdır.

Bundan dolayı, her iki suçlu da aynı sayıda gün birim sayısına mahkûm edilir. Ancak bu kişilerin ödeme yeteneklerinin farklı olması durumunda, “bir günün parasal miktarı” aynı olamaz.

Çünkü yargıç, suçlunun ekonomik durumunu gözeterek, “bir günün parasal miktarını” yasadaki gösterilen sınırlar arasında belirlemektedir.

Örneğin birim gün sayısı her iki suçlu için 20 gün olmakla birlikte, ekonomik durumu yeterli olan için “bir günün parasal miktarı” 30; ekonomik durumu daha az olan için 5 olabilecektir. Sonuç olarak, ekonomik durumu yeterli olan kişi 600 birim; ekonomik durumu iyi olmayan kişi de 100 birim (ülkenin para birimi cinsinden) miktarda para cezasına mahkûm olacaktır⁸⁴. Görüldüğü gibi belirlenen birim gün sayısı aynı kalıp değişmediği halde, sonuçta hükmedilen adli para cezası miktarı değişmektedir⁸⁵.

Bu biçimde, suçla ilgili kusur durumu aynı olan iki kişiden, ekonomik durumu daha iyi olan için, bireyselleştirmeyi sağlayan “bir günün parasal miktarı” yasadaki alt ve üst sınırları arasında uygun bir miktarın belirlenmesiyle, daha yüksek miktarda para cezası ödemesi sağlanmaktadır⁸⁶.

Türk Ceza Kanununda bir gün karşılığı öngörülen para miktarının alt sınırının yüksek, üst sınırının ise düşük olması nedeniyle, suçlunun ekonomik durumuna göre bireyselleştirmeye uygun bulunmamaktadır. Bu durum uygulamada sorunlar yaratmaktadır. Özellikle taksirli suçlarda uzun süreli hapis cezasının adli para cezasına çevrilmesinde, yoksul ve zengin arasında cezanın etkisinin farklı olduğunu Yargıtay kararlarında açıkça görmekteyiz. Özgürlüğü bağlayıcı ceza olan hapis cezası ilk hükümde paraya çevrilmişse / dönüştürülmüşse, bu hükmü de yalnızca sanık temyiz etmişse, bozmadan sonra kurulan hükümde özgürlüğü bağlayıcı ceza olan hapis cezası paraya çevrilmediği / dönüştürülmediği takdirde “aleyhe değiştirme yasağı kuralı” çiğnenmiş olur.

Özgürlüğü bağlayıcı ceza olan hapis cezası ilk hükümde paraya çevrilmişse / dönüştürülmüşse, bozmadan sonra kurulan hükümde özgürlüğü bağlayıcı ceza olan hapis cezası paraya çevrilmediği / dönüştürülmediği halde ancak bu hapis cezası ertelenmişse, Yar-

⁸⁴ CENTEL / ZAFER / ÇAKMUT: *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 547; DONAY: *Para Cezaları*, s. 110 vd.

⁸⁵ HAKERİ, Hakan: *Ceza Hukuku*, 18. Baskı, Ankara 2015, s. 671

⁸⁶ STRAHL, I.: (çev. Süheyl DONAY) “Kuzey Ülkelerinde Gün Para Cezası”, İHFM, XXXVI, 1-4 (1971), s. 529 vd.; DONAY: *Para Cezaları*, s. 115; CENTEL / ZAFER / ÇAKMUT: *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 547.

gıyay Ceza Genel Kurulunca⁸⁷, ayrıntılı olarak kararda açıklandığı üzere bu durum sanık lehine olarak kabul edilmiştir.

Halbuki özgürlüğü bağlayıcı ceza olan hapis cezası ilk hükümde paraya çevrilmişse / dönüştürülmüşse, bozmadan sonra kurulan hükümde özgürlüğü bağlayıcı ceza olan hapis cezası olarak belirlenmesi ve bu cezanın Türk Ceza Kanununun 51'inci maddesi uyarınca ertelenmesine hükmedilmesi durumunda "aleyhe değiştirme yasağı kuralına" aykırı davranılmış olur.

Çünkü açıkça yeni Türk Ceza Kanunundaki erteleme kurumu failin aleyhinedir. Yeni 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre özgürlüğü bağlayıcı ceza olan hapis cezasının ertelenmesi durumunda "denetim süresi yükümlülükler uygun ya da iyi halli olarak geçirildiği takdirde" hapis cezası infaz edilmiş sayılmaktadır (m. 51/son). Bu nedenle, miktarı ne kadar yüksek olursa olsun adli para cezası, özgürlüğü bağlayıcı ceza olan hapis cezasına göre, sonuçları bakımından daha hafif bir cezadır⁸⁸.

Açıklanan nedenlerle Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararının yerinde olmadığı kanısındayız.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun böyle bir karar vermesinin temel nedeni; taksirli suçtan dolayı verilen uzun süreli hapis cezasının, bir gün karşılığı, Yasa'da öngörülen alt sınırdan, yani günlük yirmi liradan adli para cezasına çevrilmesine karşın, sanığın, bunu ödeyecek durumda olmaması nedeniyle, hapis cezasının adli para cezasına çevrilmeyip ertelenmesini istemesinden kaynaklanmaktadır. Bu durum bize, adli para cezasının "bir gün karşılığı miktarının" alt sınırının, yirmi lira olmasının fazla olduğunu, suçlunun ödeme yeteneğine, yani ekonomik durumuna göre daha aşağıya indirilerek belirlenmesi gerektiğini açıkça göstermektedir.

VI. Sonuç

Para cezalarının belirlenmesinde 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, klasik sistemi benimsemişti. Bu sistemde yargıca alt ve üst sınırlar arasında bir ceza belirlenme konusunda takdir yetkisi verilmişti. Klasik para cezası sistemine yönelik olarak bu sistemin eşitlik ilke-

sine uygun olmadığı, zengin ve yoksul hükümlüler üzerinde aynı etkiyi göstermediği ileri sürülmüştür. Ayrıca bu sisteme yönelik önemli bir eleştiri ise yüksek enflasyon nedeniyle Türk parasının değerindeki düşmeden dolayı zaman içerisinde para cezasının caydırıcılığını yitirmesiydi.

Bu sakıncaları gidermek amacıyla Türk hukukunda yeni 5237 sayılı Türk Ceza Kanunuyla "gün para cezası" sistemine geçilmiş; eski 765 sayılı Türk Ceza Kanunuyla şimdiye kadar geçerli olan klasik para cezası sistemi terk edilmiştir. Yasakoyucu, idari para cezasından farklılığına işaret etmek için bu para cezasını *adli para cezası* olarak adlandırmıştır (TCK m. 52). Gün para cezası sistemi, öce kuzey Avrupa ülkelerinde geliştirilip ve daha sonra tüm Avrupa'ya yayılan bir sistemdir.

Türk Ceza Kanununda adli para cezasını düzenleyen hükmün gerekçesinde; "Suç işleyen kişinin ekonomik durumu dikkate alınmadan hükmolunan para cezası, eşitlik ilkesine aykırı sonuçlar doğurmaktadır" denilmektedir. Bundan dolayı da **ödeme gücü olan kişi üzerinde etkisi olmayan, ödeme gücü olmayanın ise sonuçta yine infaz kurumuna gönderilmesini sonuçlayan bu sistemden vazgeçilerek gün para cezası** sistemine geçildiği belirtilmektedir. Ayrıca gerekçede; "Gün para cezası sisteminin temel amacı, **para cezasının kişinin ödeme gücüne göre belirlenmesi yoluyla, suç işleyen zengin ile fakir (yoksul) arasındaki eşitsizliği gidermektir**" denilmektedir.

Adli para cezasında "bir gün biriminin parasal miktarını" yargıç belirlerken, kişinin malvarlığıyla bir günde kazandığı ya da kazanması gereken gelirini gözetmesi de gerekçede açıklanmaktadır.

Türk Ceza Kanununun "adli para cezası" ile ilgili hükmünün gerekçesinde açıklananlara katılıyoruz (m. 52). "Gün para cezası" sisteminin benimsenmesi de yerindedir. Gerekçede, bu sistemin benimsenmesiyle zengin ile yoksul olanlara para cezasının eşit etki göstereceği, "bir günün parasal miktarının" belirlenmesinde yargıcın, kişinin bir günde kazandığı ya da kazanması gereken geliri gözetmesi belirtilmiştir.

Ancak, "bir günün parasal miktarı" için öngörülen alt ve üst sınırlara göre, gerekçede açıklananların gerçekleştirilme olanağı bulunmamaktadır. Gerekçede açıklananların gerçekleştirilmesi ve çalışmamızın konuyla ilgili bölümlerinde ayrıntılı olarak açıkladığımız sorunların yaşanmaması için, "bir günün parasal miktarının" Yasa'daki alt sınırı mümkün olduğunca az; üst sınırı ise yüksek öngörülmelidir.

Nitekim Almanya'da bir günlük net kazanç ve kişi başına düşen gelir bizden daha yüksek olmasına karşın Alman Ceza Yasasında bir gün karşılığı para cezası miktarı en az bir Euro; üst sınır ise beş bin Euro iken bu yetersiz bulunarak 2009 yılında yapılan değişiklikle, otuz bin Euro olarak belirlenmiştir (Alm. CY m. 40/2). Karşılaştırmalı hukukta diğer ülkelerin ceza yasalarına baktığımızda, bir gün karşılığı para cezası miktarının alt sınırı ile üst sınırı arasındaki oranın bin ve binin katları olduğunu görüyoruz.

⁸⁷ CGK, 04.06.2013 - E. 2012 / 12-156, K. 2013 / 286: "... Adli para cezasının miktarı, para cezasının ertelenmesinin mümkün olması, ödenmediği takdirde zorunlu olarak hapse çevrilmesi, suçun taksirli bir suç olması, sanığın sosyal ve ekonomik durumu, sanık müdafinin aşamalarda açıkça hapis cezasının ertelenmesini talep etmesi, paraya çevirme yönünde bir talep ve kazanılmış hakkın ihlal edildiğine ilişkin bir itirazda bulunulmaması hususları birlikte değerlendirildiğinde; yalnız sanık lehine temyiz edilen sonuç olarak 12.100 Lira adli para cezasından ibaret hükmün bozulmasından sonra yeniden hüküm kuran yerel mahkemece sanık müdafinin talebi ile sanığın sosyal ve ekonomik durumu göz önünde bulundularak önceki hükümde 12.100 Lira adli para olarak tayin edilen sonuç cezasının, yeni hükümde hapis olarak belirlenmesinde ve bu cezanın ertelenmesine karar verilmesinde 1412 sayılı CMUK'un 326 / son maddesine bir aykırılık ve yerel mahkeme hükmünün onanmasına ilişkin Özel Daire kararında da bir isabetsizlik bulunmamaktadır..."

⁸⁸ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. SELÇUK, Sami / ÇINAR, Ali Rıza: *Yaptırım (Cezayı) ve Sonuçlarını Ağırlaştırılmama Kuralı*, Yetkin Yayinevi, Ankara 2014, s. 122-133, 134 vd.

Yasamız'da ise bir gün karşılığı birim para cezasının üst sınırının parasal miktarının alt sınırın beş katı olarak düzenlendiğini görmekteyiz. Halbuki alt ve üst sınırlar arasında oran (makas) arttıkça, para cezasının bireyselleştirilmesi, bölünebilmesi daha olanaklı duruma gelecektir. Ayrıca enflasyon nedeniyle para değerindeki düşmeden kaynaklanacak sakıncalar da önlenmiş olacaktır. Böylece cezanın genel ve özel önleme etkisi de gerçekleştirilecektir.

Açıkladığımız sorunların yaşanmaması için, “bir günün parasal miktarının” Yasa’daki alt sınırı mümkün olduğunca az, üst sınırı ise yüksek öngörülmalıdır.

Türk Ceza Kanununda da “gün para cezası sisteminin” benimsendiği, Alman Ceza Yasasındaki “birim para cezasının miktarlarına” uygun bir düzenleme yapılmasının yerinde olacağı kanısındayız.

Kaynakça

- ARTUK, Mehmet Emin / GÖKÇEN, Ahmet / YENİDÜNYA, A. Caner: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 9. Baskı, Ankara 2015.
- BAKICI, Sedat: *Olaydan Kesin Hükme Kadar Ceza Yargılaması ve Ceza Kanunu Genel Hükümler*, Ankara 2000.
- BAYRAKTAR, Köksal: “*Türk Ceza Kanunu Tasarısı'na İlişkin Genel Bir Değerlendirme ve Genel Hükümler Üzerine Birkaç Eleştiri*”, Türk Ceza Kanunu Reformu, İkinci Kitap, Ankara Eylül 2004 (TBB Yayını).
- CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide / ÇAKMUT, Özlem: *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 8. Bası, İstanbul 2014.
- ÇETİN, Soner Hamza: “*Adli Para Cezası ve İnfazı*”, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Hukuk Fakültesi Dekanlığına, 30 Mayıs-06 Haziran 2015 tarihleri arasında İstanbul Adalet Sarayında düzenlenen “2. Ceza Hukuku Reformları” konulu Uluslararası Kongre Kitabı c. 1, (s. 99-160), İstanbul 2015.
- ÇINAR, Ali Rıza: *Türk Ceza Hukukunda Cezalar*, Ankara 2005.
- DEMİRBAŞ, Timur: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 10. Baskı, Ankara 2014.
- DONAY, Süheyl: *Para Cezaları*, İstanbul 1972.
- DÖNMEZER, Sulhi: *Ceza Hukuku Dersleri*, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2003.
- EREM, Faruk / DANIŞMAN, Ahmet / ARTUK, Mehmet Emin: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı, Ankara 1997.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki / ÖZEN, Muharrem: *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara 2014.
- HAKERİ, Hakan: *Ceza Hukuku*, 18. Baskı, Ankara 2015.
- İŞOĞLU, Polat: *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Adli Para Cezası*, Ankara 2008.
- JESCHECK, Hans - Heinrich: *Almanya Federal Cumhuriyeti Ceza Hukukuna Giriş* (Türk Ceza Hukukuna İlişkin Açıklamalar: Kayıhan İçel / Köksal Bayraktar) (çev. Feridun Yenisey), İstanbul 1989.
- KARAGÜLMEZ, Ali: *Gün Para Cezası Sistemi*, Ankara 2005.
- KINDHAUSER, Urs: *Strafgesetzbuch und Praxiskommentar*, Baden-Baden 2001.
- KOCA, Mahmut / ÜZÜLMEZ, İlhan: *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Baskı, Ankara 2015.
- LACKNER, Karl / KUHL, Kristian: *Strafgesetzbuch*, 24. Auflage, München 2001.
- OTACI, Cengiz / ÖZTEKİN, Murat / ÖZAYDIN, Fatih: *TCK Genel Hükümler Yargıtay Yorumu*, Ankara 2016.
- ÖNDER, Ayhan: *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, İstanbul 1994.
- ÖZBEK, Veli Özer / KANBUR, Mehmet Nihat / DOĞAN, Koray / BACAĞSIZ, Pınar / TEPE, İlker: *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 6. Baskı, Ankara 2015.
- ÖZGENÇ, İzzet: *Türk Ceza Hukuku*, 11. Bası, Ankara 2015.
- ÖZTÜRK, Bahri / ERDEM, Mustafa Ruhan: *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri*, 15. Baskı, Ankara 2015.
- SCHÖNKE, Adolf / SCHRÖDER, Horst / STREE, Walter: *Strafgesetzbuch Kommentar*, 26. Auflage, München 2001.
- SELÇUK, Sami / ÇINAR, Ali Rıza: *Yaptırım (Cezayı) ve Sonuçlarını Ağırlaştırmama Kuralı*, Yetkin Yayınevi, Ankara 2014.
- STRAHL, I.: “*Kuzey Ülkelerinde Gün Para Cezası*” (Çeviren Süheyl Donay) İÜHF, XXXVI, 1-4, Yıl: 1971.
- ŞENSOY, Naci: “*Amme Para Cezaları*”, İÜHF, c. VIII, İstanbul 1942.
- TOROSLU, Nevzat: *Ceza Hukuku Genel Kısım*, Ankara 2008.
- TRÖNDLE, Herbert / FISCHER, Thomas: *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*, 52. Auflage, München 2004.
- Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararları Ceza Bölümü (1927-1940), İkinci Bası, Ankara 1984.
- YENİDÜNYA, A. Caner: *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Adli Para Cezası ve İnfazı*, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fak. Dergisi, Cilt: X, Sayı: 1-2, Erzincan 2006.
- YÜCE, Turhan Tufan: “*Para Cezalarında Yeni Düşünce ve Sistemler ve Türk Para Cezaları Sistemi*”, AD 48, 7 (Temmuz 1957).
- ZAFER, Hamide: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 4. Baskı, İstanbul 2015.